

Oy Ruutunelonen Ab
PL 350
00151 Helsinki

PÄÄTÖS TELEVISIO- JA RADIOTOIMINTALAIN 19 §:N RIKKOMISESTA

Asian tausta ja säännökset

Viestintävirasto on saanut katsojayhteydenoton, jonka mukaan Oy Ruutunelonen Ab:n 21.3.2005 kello 17.40 lähettämä Dr. Phil-ohjelman Järkyttävät otsikot-niminen jakso sisälsi lapsille sopimatonta materiaalia.

Viestintävirasto valvoo televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 §:n nojalla kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että televisio-ohjelmat, jotka väkivaltaisuuksensa tai seksuaalisen sisältönsä vuoksi tai kauhua herättävällä tavalla muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen lähetetään sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät tavallisesti katso televisio-ohjelmia.

Säännöksen tulkintakäytännössä on kesästä 2004 lähtien ollut käytössä kolme vedenjakajakellonaikaa ikärajoineen. Käytännön mukaan alle 11-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää arkisin ennen klo 17.00, alle 15-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 21.00 ja alle 18-vuotiaille haitallisia ohjelmia ei saa lähettää ennen klo 23.00.

Saadut selvitykset

Viestintävirasto on vastaanottanut Oy Ruutunelonen Ab:n selvityksen asiassa. Selvityksessä kuvataan USA:n suosituimpiin keskusteluohjelmiin kuuluvan Dr. Phil-ohjelman ja itse Dr. Philin taustaa. Phillip McGraw on psykologi, kouluttaja, konsultti ja menestyskirjojen kirjoittaja ja Dr. Phil sarjaa esitetään ympäri maailmaa. Ohjelmassa käsitellään katsojien ja studiovieraiden ongelmia laidasta laitaan. Ohjelmaa on esitetty Nelosella 7.9.2004 alkaen. Ohjelmaa esitetään maanantaisin, tiistaisin ja keskiviikkoisin kello 17.40.

Selvityksen mukaan selvityspyynnön kohteena olevassa jaksossa käsiteltiin tositarinoita kohuotsikoiden takaa ja tapahtumia, joita eri ihmiset ovat joutuneet kokemaan ja miten he voivat päästä henkisesti yli näistä tapahtumista Dr. Philin avustuksella.

Ohjelmassa käsiteltiin muun muassa lasten pahoinpitelyä, lapsen sieppausta ja potilaan mielestä kirurgin epäeettistä käytöstä. Ohjelmassa näytettiin myös videoaineistoa, joka toi lisävalaistusta käsiteltäviin tapauksiin. Vaikka aiheet ohjelmassa ovat vaikeita ja tapauksia voidaan pitää moraalisesti järkyttävinä (etenkin vauvaikäisen lapsen pahoinpitelyä), niitä käsitellään ohjelmassa asiantuntevasti ja analyyttisesti ratkaisua hakien. Lisäksi ohjelman kuva-aineisto peilaten esitysaikaan kello 17.40 ei Oy Ruutunelonen Ab:n mielestä sisällä materiaalia, joka vaatisi erityisesti K-merkinnän asettamista kyseiselle ohjelmalle.

Viestintävirasto on tutustunut sille toimitettuun näytenuhaan valituksen alaisesta ohjelmasta. Valituksessa puututtiin ohjelman siihen osaan, jossa käsiteltiin vauvaikäisten pahoinpitelyä. Ohjelmassa esiintyvä äiti oli epäiltyään poikaystävänsä kaksosvauvojensa pahoinpitelystä, taltioinut miehen käytöstä piilokameralla videolle. Videossa mies pahoinpiteli lasta muun muassa kattoon heittämällä, lattiaa pitkin heittämällä ja sormin tukehduttamalla. Lapset huusivat kauhusta. Koska kamera oli asennettu lattian rajaan, ei kaikki tapahtumat ole taltioituneet videolle kokonaisuudessaan. Ottaen kuitenkin huomioon lasten huudon ja äidin selostuksen tapahtumasta ei ohjelman perusteella jää epäselvyyttä siitä, mistä tarkalleen ottaen oli kyse.

Viestintäviraston ratkaisu ja perustelut

Viestintävirasto huomauttaa Oy Ruutunelonen Ab:tä televisio- ja radio-toimintalain 19 §:n rikkomisesta.

Televisio- ja radiotoimintalain 19 §:n mukaisia lapsille sopimattomia ohjelmia ovat paitsi väkivaltaiset ja seksuaalisen sisältönsä vuoksi sopimattomat televisio-ohjelmat, myös ohjelmat, jotka kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen.

Television katselijoita, toisin kuin esimerkiksi elokuvateattereissa kävijöitä, ei voi valvoa ikärajan perusteella. Televisio-ohjelmien osalta lähetysajan valinnalla tai teknisin keinoin tuleekin varmistaa, että alaikäiset eivät kuule tai näe ohjelmia, jotka voivat vahingoittaa heidän fyysistä, henkistä tai moraalista kehitystään (HE 34/1998 vp).

Viestintävirasto arvioi ohjelmien ikärajaluokituksia valtion elokuvatarkastamon ikärajaluokituksia soveltuvin osin tulkintaohjeena käyttäen. Koska Dr. Phil-ohjelmassa oli kyse tositapahtuman esittämisestä, ei valtion elokuvatarkastamon ikärajaperusteiden soveltaminen sellaisenaan ole mahdollista. Ohjelman arvioinnissa Viestintävirasto on kuitenkin huomionut valtion elokuvatarkastamon kieltoperusteet, joita väkivaltaisuuden ohella on muun muassa kauhun herättäminen. Kauhun herättämisen haitallisuutta katsojalle arvioitaessa avainkäsitteenä on järkyttävyys. Kauhun herättäminen kuvaohjelmassa saattaa olla omiaan järkyttämään katsojaa niin, että seurauksena on pitkäaikainen ahdistus- tai pelkotila. Väkivaltaa arvioitaessa huomiota on kiinnitettävä siihen, että eri kehitysvaiheessa olevat lapset kokevat väkivaltaiskuvaukset eri tavoin. Arvioitaessa lasten kehityksen kannalta ohjelman väkivaltaisuutta ratkaisevia kysymyksiä on mm. jäsenyykö väkivalta katsojan maailmaan ja toimiiko väkivalta ongelmien ratkaisijana vai niiden aiheuttajana.

Valituksenalainen ohjelma esitettiin arki-iltana kello 17.40 lasten televisiokatseluaikaan. Ratkaisua harkitessaan Viestintävirasto on kiinnittänyt huomiota paitsi ohjelman esitysjankokohtaan ja ohjelmaympäristöön myös erityisesti siihen, että kyse oli tositapahtuman esittämisestä. Lasten pahoinpitely on järkyttävää katseltavaa ja kuunneltavaa paitsi aikuisille ja perheen pienimmille myös erityisesti vanhemmille alaikäisille lapsille, jotka ymmärtävät, mistä on kyse. Viestintäviraston näkemyksen mukaan aiheen mahdollisella asiantuntevalla analysoinnilla ei tässä yhteydessä ole merkitystä aiheen lapsille sopivuutta arvioitaessa. Viestintävirasto katsoo, että Dr. Phil-ohjelman 21.3.2005 esitetyn jakson lasten pahoinpitelyä käsittelevää osiota on kokonaisuudessaan arvioituna pidettävä lapsille sopimattomana. Ohjelma olisi tullut esittää kello 21.00 jälkeen.

Viestintävirasto on ratkaisua tehdessään huomionnut myös Viestintävirastossa aiemmin käsittelemät Oy Ruutunelonen Ab:n lähettämiä ohjelmia koskevat valitukset. Viestintävirasto on mm. 24.5.2004 asiassa 432/9220/04 (elokuvaesittely Buusteri-ohjelmassa) kehottanut Oy Ruutunelonen Ab:tä vastaisuudessa kiinnittämään erityistä huomiota lasten katseluaikaan lähetettävien ohjelmien aihepiireihin sekä siihen, millaista kuvamateriaalia näissä ohjelmissa esiteltävistä asioista näytetään. Viestintävirasto on niin ikään kiinnittänyt Oy Ruutunelonen Ab:n huomiota televisio- ja radiotoimintalain 19 §:n noudattamiseen 26.5.2004 asiassa 421/9220/04 (Hotelli-elokuva) ja 7.12.2004 asiassa 1175/9220/2004 (Niin Graham Nortonia-sarja).

Viestintävirasto kiinnittää erityistä huomiota lain 19 §:n noudattamisen valvontaan. Säännöksen noudattamisen laiminlyönnin tehosteeksi Viestintävirasto voi lain 36 §:n 1 momentin mukaisesti asettaa uhkasakon. Viestintävirasto voi myös määrätä seuraamusmaksun lain 36 a §:n mukaisesti.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen voi hakea muutosta määräajassa. Muutoksenhakuohje on liitteenä.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Lakimies

Päivi-Maria Virta

Liite

Muutoksenhakuohje